

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ



Илимий-методикалық журнал

2025

3/2-сан

*Ўзбекистан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоғарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз ғәм хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы ғуўалық берилген.*

Нөкис



ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Djumagulov Z.U., Nazarbekov K.K. Texnologiya darslarida o'quvchilarning texnik ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishdagi muammolari	355
Sohibov D.B. Bo'lajak informatika va axborot texnologiyalari fani o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishning innovatsion yondashuvlari	361
Bekchanov Sh.E., Axralov H.Z., Xudoyberdiyev A.A. Muhandislik yo'nalishlari uchun matematika o'qitishning zamonaviy yondashuvlari	368
Jumayev S.I., Gulimov A.B. Qayta tiklanuvchi energiya – yashil kelajak sari yo'l	377
Qudratov J.J. Qoraqalpog'iston fosforitlaridan va shrot chiqindilaridan guminli oddiy superfosfat ishlab chiqarishning samaradorligi	383
Tangriyev T.Ch. Nymphalidae oilasi kapalaklarining morfologik xususiyatlari va biologik ahamiyati	390
Аламинов М.Х. Об использовании практико - ориентированного подхода в преподавании предмета «Сетевые технологии»	395
Berdibaev M.S. The impact of interactive technologies in shaping prospective mathematics teacher's professional development	400
Jumamuratov A.P. The role of digital technologies in informatics and its teaching	405

БАСЛАЎЧИ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТӘРБИЯ

Xudaybergenova A.U. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mehnatsevarlikka tarbiyalashning pedagogik texnologiyasini takomillashtirish	412
Asqarova D.Q. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida teatrlashgan faoliyatlarni tashkil etish texnologiyalari	418
Suyunova M.A. Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarda ijtimoiy ekologik dunyoqarashni shakllantirish	424
Bobomurotov S.M. Boshlang'ich sinf ona tili darslarida variativ tushunchalarni shakllantirish jarayoni	430
Panjiyev J. M. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tushunchalarni fanlararo integratsiyasi mazmunida takomillashtirishning didaktik imkoniyatlari	434
Teshayeva S.J. Maktabgacha yoshdagi bolalarni tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda media ta'limning ahamiyati	439
Eshchanova G., Abdullayeva M. Boshlang'ich ta'limning "ona tili va o'qish savodxonligi" darslarida o'quvchilarning matnni o'qish va tushunish ko'nikmalarini shakllantirishga zamonaviy yondashuv	443
Qayumova Sh.T. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda o'qish savodxonligini rivojlantirishga o'rgatish metodikasini takomillashtirishda uslubiy yondashuvlar	447
Tursunova S.T. Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning o'quvchilarning rivojlanishiga ta'siri: imkoniyatlari va xavfi	454
Shoyusupova Sh.Sh. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kreativ qobiliyatlarini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari	459
Quranboyeva M.Sh. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mustaqil ishlash kompetensiyasini rivojlantirish	464
Berdiyeva G.Sh., Nafasova J.T. Maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyalanuvchilarini mustaqil fikrlashga o'rgatishda nutq o'stirish mashg'ulotlarining zarurati	467
Shanazarov O. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda sog'lomlashtirish madaniyatini shakllantirish ko'nikmalari	472
Akbarova D. R. Boshlang'ich sinf o'quvchilarning sog'lom turmush tarzini nazariy bilimlarini rivojlantirish	477
Elibaeva L.S. Boshlang'ich sinflarda bo'sh o'zlashtiradigan o'quvchilar faolligini oshirish yo'llari	480



BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING MUSTAQIL ISHLASH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH

Quranboyeva M.Sh.

Chirchiq davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi

Tayanch so'zlar: mustaqil ta'lim, kompetensiya, mustaqil ishlash kompetensiyasi, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari.

Ключевые слова: самостоятельное обучение, компетентность, компетентность самостоятельной работы, будущие учителя начальных классов.

Key words: independent learning, competence, independent work competence, future primary school teachers.

РЕЗИОМЕ:

Ushbu maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mustaqil ishlash kompetensiyasi, mustaqil ishlash kompetensiyasini rivojlantiruvchi yondashuvlar haqida so'z boradi. Bundan tashqari, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mustaqil ishlash kompetensiyasining tarkibiy qismlari ham keltirib o'tilgan.

РЕЗИОМЕ:

В статье рассматриваются компетенции самостоятельной работы будущих учителей начальной школы и подходы к развитию компетенции самостоятельной работы. Кроме того, представлены компоненты компетенции самостоятельной работы будущих учителей начальных классов.

SUMMARY:

This article discusses the independent work competence of future primary school teachers, approaches to developing independent work competence. In addition, the components of the independent work competence of future primary school teachers are also presented.

Hozirgi kunda o'quvchilarning mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarish ko'nikmalarini shakllantirish bo'yicha turli o'quv fanlarini o'qitish jarayonida amalga oshiriladi. Masalan, maktablarda boshlang'ich sinflarda mustaqil ta'lim topshiriqlari mazmuni fan mazmniga mos holda, o'quvchilar mustaqil faoliyatini faol tashkil etishga, ularning oldiga qo'ygan didaktik maqsadlarni bajarishga yo'naltirilgan, belgilangan vaqt tushuniladi hamda o'quv reja va fan dasturi asosida mavzular uyuq vazifa ko'rinishida taqsimlanadi. Shuningdek, mustaqil ta'lim jarayoniga fanga oid ko'nikma, malaka va kompetensiyalarni shakllantirish hamda rivojlantirish, bilimlarini umumlashtirish, tizimlashtirish



jarayoni yuzaga kelib, uni tashkil etishni samarali yo'lga qo'yish muayyan metodlardan foydalanishni talab etadi. Hozirgi kunda umumta'lim maktablarida mustaqil ta'limni quyidagi usullarda, ya'ni uyga berish bilan baholab va nazorat qilinmoqda.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari mustaqil fikrlashga o'rgatishda o'qituvchidan darslikda keltirilgan tushuncha va ma'lumotlarning to'g'riligini

tekshirish va isbotlash, eng qulay usullardan foydalanish, har bir ma'lumot va tasdiqlash haqida mustaqil fikr yuritish, vaziyatda ijodiy bo'lish talab qilinadi. Talaba har qanday vaziyatda o'z fikrini bildirishda qiyinchiliklarga duch keladi.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari mustaqil ishlashda topshiriqlarni bajarishda ko'p qiyinchiliklarga duch keladi. Shu sababli, talabalar mustaqil bilim olishi uchun ular bilan turlicha yondashish kerak. Ushbu tadqiqot ishida bo'lajak boshlag'ich sinf o'qituvchilarining matematika o'qitish metodikasi fani doirasida mustaqil ishlash kompetensiyasini rivojlantiruvchi yondashuvlarni ko'rib chiqamiz:

–matematika o'qitish metodikasi fanni o'qitishda har bir mavzuga e'tibor berish;

–matematika o'qitish metodikasi fanini o'qitish jarayonida usullaridan to'g'ri foydalanish;

–matematika o'qitish metodikasi fanini o'qitish bir qator mezonlarga amal qilish kerak;

–matematika o'qitish metodikasi fanini o'qitishning maqsad, vazifalari va tamoyillariga muvofiqligi;

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mustaqil ishlash kompetensiyasini rivojlantirish quyidagi tarkibiy qismlardan iborat bo'lishi mumkin

1. Pedagogik bilim va ko'nikmalar: O'qituvchilar boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitish va tarbiyalash uchun zarur bo'lgan pedagogik bilimlar

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mustaqil ishlash kompetensiyasini rivojlantirish tarkibiy qismlari



Pedagogik bilim va ko'nikmalar



Psixologik tayyorgarlik



Texnologik kompetensiya



Mustaqil o'rganish qobiliyati



Ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalar



Mas'uliyat va intizom



Innovatsion yondashuv



O'zini o'zi baholash va tuzatish



va ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak. Bunga darslarni rejalashtirish, o'quv materiallarini tanlash va baholash usullarini o'z ichiga oladi.

2. Psixologik tayyorgarlik: O'qituvchilar bolalar psixologiyasi, ularning rivojlanish bosqichlari va individual ehtiyojlarini tushunishlari kerak. Bu ularga har bir o'quvchi bilan alohida munosabatda bo'lish va ularning o'rganish jarayonini qo'llab-quvvatlash imkoniyatini beradi.

3. Texnologik kompetensiya: Zamonaviy ta'limda texnologiyalardan foydalanish katta ahamiyatga ega. O'qituvchilar kompyuter, internet va boshqa texnologik vositalardan foydalanishni bilishlari, shuningdek, ularni dars jarayonida qo'llashlari kerak.

4. Mustaqil o'rganish qobiliyati: O'qituvchilar o'z bilimlarini mustaqil ravishda yangilash va rivojlantirish qobiliyatiga ega bo'lishlari kerak. Bunga yangi pedagogik usullar, tadqiqotlar va ta'lim sohasidagi yangiliklar bilan tanishish kiradi.

5. Ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalar: O'qituvchilar o'quvchilar, ota-onalar va boshqa o'qituvchilar bilan samarali muloqot qilishlari kerak. Bu ularning jamoaviy ishlash qobiliyatini oshirish va ta'lim jarayonida hamkorlikni rivojlantirishga yordam beradi.

6. Mas'uliyat va intizom: O'qituvchilar o'z vazifalariga mas'uliyat bilan yondashishlari va intizomli bo'lishlari kerak. Bu ularning ish samaradorligini oshirish va o'quvchilarga yaxshi namuna bo'lish imkoniyatini beradi.

7. Innovatsion yondashuv: O'qituvchilar yangi g'oyalarni qo'llashga tayyor bo'lishlari va ta'lim jarayonida innovatsion usullardan foydalanishlari kerak. Bu ularning darslarini qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi.

8. O'zini o'zi baholash va tuzatish: O'qituvchilar o'z faoliyatini muntazam ravishda baholash va kamchiliklarni aniqlash, ularni tuzatish uchun choralar ko'rishlari kerak. Bu ularning professional rivojlanishini ta'minlaydi.

FOYDANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Qayumova G.A. Matematika fanini o'qitishda talabalarning mustaqil ishlash kompetentsiyani rivojlantirish "Экономика и социум" №11(126)-2 2024
2. Steve Johnson "Digital Tools for Teaching" 2013
3. Stephen Brookfield "The Skillful Teacher"